

Teatro Roma Pralipe

– Szerb Montague- és bosnyák Capulet-család tragédiája makedón cigány színtársulat előadásában –

Egy kis szobában maroknyi cigány gyűlt össze. Három üveg pezsgőt hoztak, meg vagy negyven poharat. Mindenki nagyon halkán igyekezett előkészülni az ünnepélyes pillanathoz. Elfogódottan rakosgatták a nyolc széket – ennyit találtak a szomszéd szobában.

– Milyen csendben vagyunk – mondta valaki. – Tényleg, miért vagyunk ilyen csendben?!

Aztán megjelent Rahim Burhan és mosolygott. Izgatott mozgolódás támadt a kis szobában, megjött Rómeo és Júlia, néhány más színész, a „Rom Som-fesztivál” szervezői, még néhány barát, ismert vagy kevésbé ismert szereplői a magyarországi roma közéletnek.

Mégiscsak a Teatro Roma Pralipe az egyetlen prózai cigányszínház a világon, cigány világfesztivál pedig még sose volt itt. Rahim Burhan, ez a végtelenül szelíden mosolygó, gömbölyű, szakállas ember olyan színházat csinál, amire odafigyelnek a gázsók is (a nem romák).

Rahim Burhamot nem vették fel a színművészeti főiskolára, ezért elhatározta, hogy majd ő megmutatja a világnak. 1970-ben Skopjében megalapította az első cigány nyelvű színházat. A rendőrség sokat zaklatta őket. Egyre kevesebb támogatást kaptak, 1990-ben például összesen ötven márkát adott az állam – az egész társulatnak. Akkor áttelepedtek Németországba. Azóta jól tartja őket Észak-Rajna-Vesztfália.

Burhamnak is került a kezébe egy műanyag pohárka pezsgő, egy kis beszédet kéne mondani... Roma nyelven fogott bele – a makedón színtársulat és a magyar cigány házigazdák közös nyelvén.

– Azt mondja, hogy nem baj, ha nem beszél mindenki cigányul – kezdte a tolmács. – A gázsók nélkül nem juthatnánk előre, velük együtt szeretnénk élni. Jó, hogy olyanok is eljöttek, akik nem értenek romául, cigányok és magyarok is, mert azt szeretnénk, ha minél többen megismernék a nyelvünket és a kultúránkat.

A makedón színházvezető csendes ünnepi beszéde arról szólt, hogy ne öljék egymást a romák és a nem romák, inkább fogjanak össze a háború ellen. A politikusok ké-

nyelmes távolságtartásával és hazugságaival állítja szembe Rahim Burhan a cigány nyelvű „Rómeó és Júlia”-t, mint balkáni helyzetképet: a katolikus Montague- és a muzulmán Capulet-család tragédiáját.

– Szeretnénk kinyilvánítani, hogy nekünk mind-egyik valláshoz van közünk. Egy nemzet vagyunk, de a vallás mindegyikünk magánügye.

Hallgatták Burhant, mint egy messziről hazaérkezett családfőt.

– A mi Rómeónk fiatal, és meg akarja fordítani a világot. Hallottátok, nem szeretne áldozatokat: gondolom, ti sem akartok. Csak a világot szeretnétek másmilyennek!... Mindnyájan szeretnénk megismer- ni a gyökereinket, megtudni, honnan jöttünk. És az is jó lenne, ha mindenki büszke lenne arra, hogy ci- gány.

Az egyik, vastag bajuszú színész lendületbe jött:

– Itt látok egy szép cigány embert az apró gyere- keivel. Az jut róla az eszembe, hogy száz évvel ezelőtt lehetetlen volt cigánynak ilyen helyre bejutni, mint ez a szín- ház, nemhogy a kultúráról vitatkozni!

Aztán egyre többen kezdtek beszélni. Burhan esz- mecserékbe bonyolódott különböző emberekkel a darab egyes részleteiről: melyik motívum milyen népszo- kásból ered. Amikor az álarcosbálon a fiatal pár össze- találkozik, Júlia dadája földhöz vág egy kézitükröt a háta mögött. A cigányoknál az összetört tükör – veszedelmet je- lent. Más. A halott Júliát fehérbe öltöztetik: ez a cigá- nyoknál is szokás. A hajadon temetése menyegző, ha volt vőlegénye.

A rendező még felhívta a figyelmet arra, hogy nincs a színháznak utánpótlása, és színdarabokból is hiány van.

Nincs ennek a hazátlan népnek még egy színitáno- dája se...

Bihari László

A MAGYAR HÍRLAP

1995. szeptember 4-i számából

Jelenet az előadásból

Pélyi Nóra felvétele